

Akkreditering

- kvalitetssikring og
udvikling af uddannelser

ACE Denmark

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Akkreditering

– kvalitetssikring og udvikling af uddannelser

© ACE Denmark / EVA, Danmarks Evalueringsinstitut, august 2012

Citat med kildeangivelse er tilladt

Version: 1

Sprog: Dansk

Redaktion: ACE Denmark / Danmarks Evalueringsinstitut

Design: enteneller a/s

Tryk: Cronografisk

www.acedenmark.dk

www.eva.dk

Indholdsfortegnelse

Forord	5
1 Hvad er ekstern kvalitetssikring?	6
2 Internationale standarder med fokus på kvalitetssikring og udvikling	8
3 Hvad kendetegner et velfungerende internt kvalitetsarbejde?	10
4 Hvordan finder den eksterne kvalitetssikring sted?	12
5 Hvordan fører den eksterne kvalitetssikring til læring?	14
6 Hvordan bidrager ekstern kvalitetssikring i praksis til uddannelseskvalitet?	16
Bilag: Begreber	18

Forord

Fremtidens eksterne kvalitetssikring af det videregående uddannelsesområde er til debat. Med denne publikation sætter vi fokus på, hvordan ekstern kvalitetssikring kan bidrage til at fremme uddannelsesinstitutionernes arbejde med at sikre og udvikle kvaliteten af uddannelserne. Vi håber, at publikationen kan være et oplysende bidrag i den aktuelle debat.

Der er ingen tvivl om, at en velfungerende sektor med videregående uddannelser af høj kvalitet er afgørende for, at Danmark kan stå stærkt i den internationale konkurrence.

Derfor er det også nødvendigt, at man både på uddannelsesinstitutionerne og fra centralt hold stiller sig spørgsmålet: Hvordan kan vi blive bedre? Hvordan kan vi udvikle uddannelserne, så de til enhver tid er relevante i forhold til samfundets og arbejdsmarkedets behov? Og hvordan sikrer vi os, at uddannelserne tilrettelægges og gennemføres, så de lever op til de højeste internationale standarder og med høj kvalitet?

Her kommer den eksterne kvalitetssikring af uddannelserne ind i billedet. Den har to formål: at medvirke til at sikre uddannelsernes kvalitet, og at stimulere udvikling på uddannelsesinstitutionerne.

I denne publikation beskriver vi, hvordan ekstern kvalitetssikring ved hjælp af forskellige metoder og tilgange kan understøtte disse to formål.

Vi sætter særlig fokus på, hvordan udvikling kan fremmes ved hjælp af såkaldte institutionsakkrediteringer. Denne type kvalitetssikring går kort fortalt ud på, at det er uddannelsesinstitutionernes eget kvalitetsarbejde, der vurderes. En anden og væsentlig tilgang til ekstern kvalitetssikring er at gennemføre tværgående evalueringer, som sætter spot på særligt udvalgte temaer eller problemfelter for konkrete uddannelser. Erfaringen viser, at det giver god mening at anvende de forskellige tilgange sideløbende.

God læselyst!

Anette Dørge Jensen
Direktør, ACE Denmark

Agí Csonka
Direktør, Danmarks
Evalueringsinstitut (EVA)

1. Hvad er ekstern kvalitetssikring?

Ekstern kvalitetssikring er en vurdering af uddannelsernes kvalitet og/eller uddannelsesinstitutionernes kvalitetsarbejde, som foretages af et uafhængigt kvalitetssikringsinstitut. Den eksterne kvalitetssikring skal sikre, at uddannelsesinstitutionerne leverer uddannelser, som imødekommer samfundets, aftagernes og de studerendes behov for kompetencer. Den eksterne kvalitetssikring skal også leve op til internationale standarder og sikre, at danske uddannelsesgrader bliver anerkendt i udlandet.

Der findes en række forskellige former for ekstern kvalitetssikring. Vil man fokusere på kvaliteten af de enkelte uddannelser, kan det ske via uddannelsesakkrediteringer eller tværgående evalueringer af uddannelserne. Vil man i stedet fokusere på institutionernes kvalitetsarbejde på tværs af en organisation, er det institutionsakkrediteringer eller auditeringer, som kan anvendes. I Danmark overvejes det aktuelt at introducere et system med institutionsakkreditering og tværgående evalueringer.

Nedenfor uddybes kendetegnene ved de fire nævnte typer.

Fire kvalitetssikringstyper

AUDITERING	INSTITUTIONS- AKKREDITERING	AKKREDITERING AF UDDANNELSER ELLER AF LOKALE UDBUD	TVÆRGÅENDE EVALUERINGER
En eksternt drevet vurdering af en institutions interne kvalitetssikringsprocesser med henblik på fremadrettet udvikling og opfølgning. Der fokuseres på, hvor godt institutionens procedurer og kvalitetskultur i praksis sikrer kvaliteten af uddannelserne. En auditering baseres på evalueringskriterier, som kan være åbne og/eller blive tilpasset institutionens udviklingsbehov. I forbindelse med en auditering kan der gennemføres dybtgående analyser af særlige spørgsmål eller af enkeltuddannelser ("audit trails") som grundlag for at vurdere kvalitetssikringssystemets effektivitet.	Minder om auditering, men man bruger ofte begrebet institutionsakkreditering, når resultatet af vurderingen leder til at institutionen opnår eller mister bestemte rettigheder, fx til at udbyde eller oprette nye uddannelser. Manglende godkendelse indebærer også, at institutionen i en periode pålægges at arbejde med at udvikle bestemte dele af sit kvalitetsarbejde. Der anvendes typisk faste kriterier, så det herudfra kan afgøres, om institutionen kan opnå de rettigheder, som følger med akkrediteringen. Også i forbindelse med institutionsakkrediteringer gennemføres ofte "audit trails."	Her vurderes kvaliteten af en uddannelse ud fra på forhånd fastlagte kriterier, der bl.a. dækker uddannelsens kvalitet og relevans. Institutionen kan få eller miste rettigheder til at udbyde uddannelsen alt efter resultatet af vurderingen.	En systematisk vurdering af sammenhængen mellem uddannelsernes rammevilkår, organisering og resultater med henblik på udvikling og opfølgning. Tværgående evalueringer kan tage forskellige temaer eller genstandsfelter op efter behov. Metoden er ikke baseret på faste kriterier, men tilpasses problemstillingen og genstandsfeltet, fx institutionernes valg af undervisningsformer eller indsatser for at fastholde de studerende. I forbindelse med tværgående evalueringer er der typisk ikke nogen på forhånd fastlagte konsekvenser, som fx godkendelse/ikke godkendelse af enkeltuddannelser.

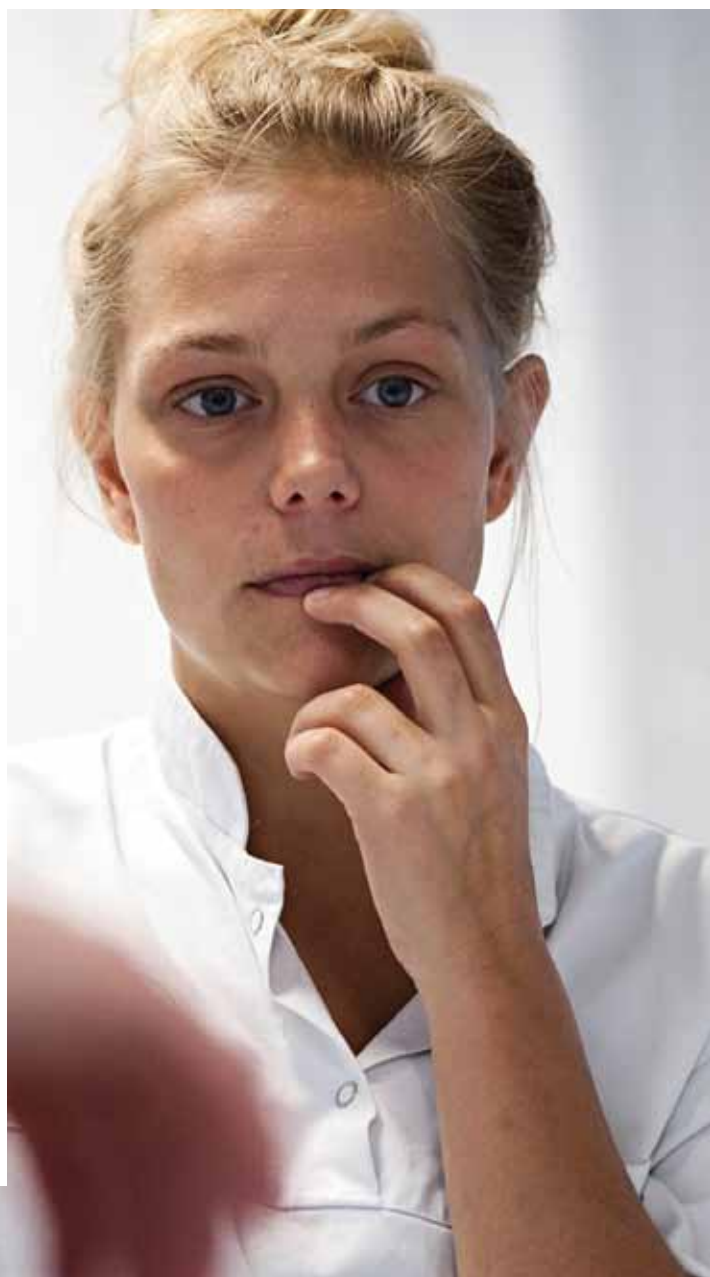
Flere lande kombinerer de eksterne kvalitetssikringsmetoder

De forskellige eksterne kvalitetssikringstyper kan med fordel kombineres, ligesom de enkelte typer kan skræddersys efter nationale målsætninger og behov. I de fleste europæiske lande har man valgt en kombination af tilgange.

I Tyskland har man fx i flere år baseret den eksterne kvalitetssikring på uddannelsesakkrediteringer, men tyske uddannelsesinstitutioner kan nu også blive institutionsakkrediterede. Hvis institutionen opnår en positiv institutionsakkreditering, får den større frihed til selv at stå for kvalitetssikringen af sine uddannelser, uden at disse i samme omfang som ellers bliver underlagt ekstern uddannelsesakkreditering. På den måde er der et incitament for institutionerne til at få en institutionsakkreditering, og der er fokus på både kvaliteten af uddannelserne og effektiviteten af institutionernes kvalitetsarbejde.

I Finland baseres den eksterne kvalitetssikring på auditeringer, som primært har til formål at fremme institutionernes egne evner til at varetage kvalitetsarbejdet. Derudover gennemføres der evalueringer. På den måde ses der i Finland på effektiviteten af institutionernes kvalitetsarbejde og på udvalgte problemstillinger på uddannelsesområdet. I forhold til det tyske system har det finske system meget få formelle foruddefinerede konsekvenser.

Se side 18 for en skematisk gennemgang af forskellige typer ekstern kvalitetssikring.

2. Internationale standarder med fokus på kvalitetssikring og udvikling

Danmark har som led i Bolognaprocessen, der sigter mod at skabe et fælles europæisk område for videregående uddannelse, tilsluttet sig de internationale standarder og retningslinjer (ESG'erne) for kvalitetssikring af de videregående uddannelser i Europa. ESG'erne er standarder og retningslinjer for institutionernes kvalitetsarbejde og for, hvordan der skal ske ekstern kvalitetssikring af uddannelser og institutioner. Et bærende princip er, at kvalitetssikringen på institutionerne skal ske løbende, og at den eksterne kvalitetssikring skal varetages af uafhængige kvalitetssikringsinstitutter.

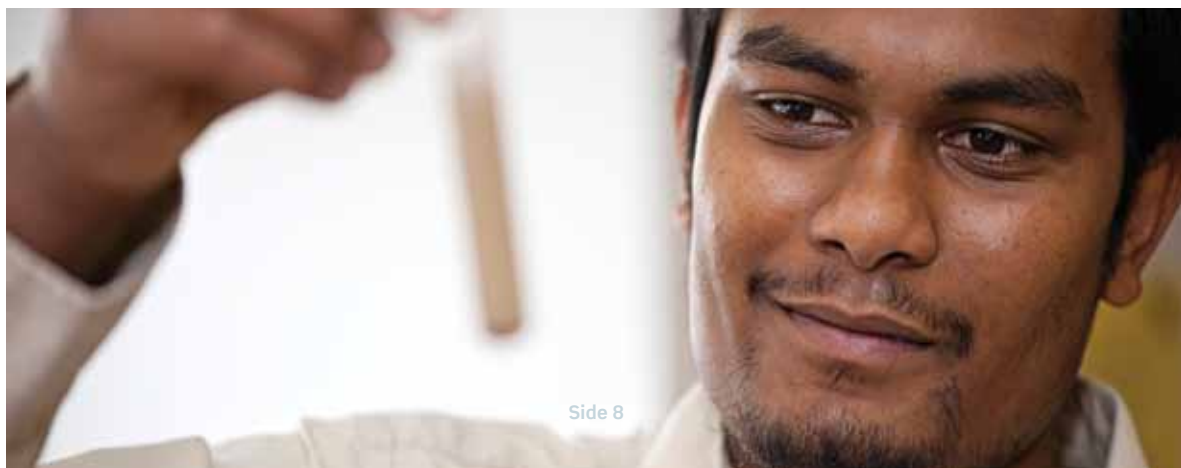
Der er altid et element af kontrol i kvalitetssikring, både i den interne kvalitetssikring på institutionen og i den eksterne kvalitetssikring, hvor et kvalitetssikringsinstitut skriver og offentliggør en rapport om forholdene på institutionen. Det er imidlertid væsentligt at understrege, at der i samspil med kontrolperspektivet også skal finde udvikling sted på de uddannelser og institutioner, som er genstand for den eksterne kvalitetssikring.

Væsentligheden af udviklingsperspektivet ses af nedenstående principper for ekstern kvalitetssikring, som er formuleret af den europæiske institution for kvalitetssikringsinstitutter (ENQA, 2012, Report to Ministers Responsible for Higher Education in the EHEA).

Princip 1:

Ansvar for kvaliteten af uddannelserne ligger hos uddannelsesinstitutionerne

Dette princip er bærende for organiseringen af det eksterne kvalitetsarbejde. Pointen ved ekstern kvalitetssikring er ikke, at den eksterne kvalitetssikring erstatter institutionens eget kvalitetsarbejde. Det eksterne kvalitetsarbejde skal være med til at understøtte, at institutionerne selv løfter ansvaret for den løbende sikring og forbedring af tilrettelæggelsen og gennemførelsen af uddannelserne.

Princip 2:

Den eksterne kvalitetssikring skal tage udgangspunkt i institutionernes eget kvalitetsarbejde

Den eksterne kvalitetssikring skal vurdere institutionens kvalitetsarbejde på institutionens egne præmisser, dvs. set i forhold til de mål og prioriteringer, som institutionen selv har sat op for kvalitetsarbejdet. Derved skal den eksterne kvalitetssikring også kunne rumme, at der er stor forskel på institutionerne og deres behov og traditioner for kvalitetssikring. Der kan fx være stor forskel på, hvilken kvalitetssikring, der er behov for, alt efter om uddannelsen er baseret på fjernundervisning, inkluderer praktik, indeholder meget projektarbejde etc.. Dette princip skal i praksis ses i sammenhæng med, at der ofte er krav fastsat i lovgivning m.m., som alle institutioner skal leve op til. Den eksterne kvalitetssikring skal derfor se på, om kvalitetsarbejdet både er tilpasset den enkelte institutions behov, og på om det lever op til fastlagte fælles standarder.

Princip 3:

Den eksterne kvalitetssikring skal have et udviklingsperspektiv

Det skal i alle led af den eksterne kvalitetssikring nøje overvejes, hvordan udviklingsperspektivet kan fremmes, samtidig med, at der altid vil være et kontrolelement forbundet med, at der skrives og offentliggøres en ekstern rapport om kvalitetsarbejdet på institutionen. Kontrolelementet vil dog ikke nødvendigvis hindre udvikling – snarere tværtimod. Hvis den eksterne kvalitetssikring fx peger på, at der er områder institutionen bør tage bedre hånd om, vil institutionen muligvis opleve dette som en kritik og kontrol. Men samtidig er det med til at skabe udvikling, fordi der bliver skabt opmærksomhed om problemerne, og institutionen vil være motiveret for at skabe forbedringer og finde nye løsninger, der stimulerer og fremmer udvikling på institutionen.

LÆS MERE I:

- ENQA, 2012, Report to ministers responsible for higher education in the EHEA.
- ESG'erne (kan downloades fra www.enqa.eu under publications).

3. Hvad kendetegner et velfungerende internt kvalitetsarbejde?

Institutionsakkreditering skal vurdere, hvor velfungerende og dermed effektivt den enkelte institutions interne kvalitetsarbejde er organiseret. I dette kapitel ser vi nærmere på, hvad der kendetegner et godt internt kvalitetsarbejde. Kvalitetsarbejde forstås i denne sammenhæng som en institutions tiltag for at sikre og udvikle kvaliteten af dens uddannelser og resultater

Et velfungerende internt kvalitetsarbejde fokuserer både på uddannelsernes mål og indhold, og på tilrettelæggelsen og gennemførelsen af undervisningen.

Fokus på uddannelsernes **mål og indhold** drejer sig om, at sikre at uddannelserne i deres helhed har relevante læringsmål, indhold og niveau, som svarer til samfundets og arbejdsmarkedets kompetencebehov og er i overensstemmelse med den danske kvalifikationsramme, som netop definerer uddannelsernes niveau, grader mv. Det kan fx ske ved, at institutionerne løbende er i dialog med aftagerne og dimittenderne samt med eksperter fra ind- og udland, som har indsigt i uddannelserne og i samfundets kompetencebehov.

Fokus på uddannelsernes **tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen** drejer sig om, at institutionerne skal have systemer til at sikre, at de studerende når de opstillede læringsmål, dvs. at problemstillinger i den daglige undervisning løbende opsamles, og at der tages hånd om dem.

Men hvad kendetegner et internt kvalitetssikrings-system, der er i stand til effektivt at løfte disse to opgaver? Nedenfor er fremhævet seks kendetegn ved det velfungerende og effektive interne kvalitetsarbejde. De stammer både fra ESG'erne og fra tidligere erfaringer fra institutionsakkrediteringer og auditeringer i Danmark.

Kvalitetsarbejdet skal være målrettet og skræddersyet

Kvalitetsarbejdet skal have mål, som er "fit for purpose", dvs. tilpasset de aktuelle prioriteringer og problemstillinger, som den enkelte institution står overfor. Institutionerne er meget forskellige, og et godt internt kvalitetsarbejde er skræddersyet til institutionens behov.

Forskellige institutioner udbyder forskellige typer af uddannelser og er ikke nødvendigvis underlagt de samme vilkår, og det har betydning for kvalitetsarbejdets tilrettelæggelse. Fx er uddannelserne på de danske erhvervsakademier og professionshøjskoler baseret på landsdækkende studieordninger. Der er derfor behov for, at udbyderne af samme uddannelse i fællesskab tilrettelægger kvalitetssikringen af de fælles studieordninger. Universiteterne har derimod individuelt ansvaret for deres egne studieordninger. Det lægger op til, at universiteterne individuelt tager vare på kvalitetssikring af studieordningerne.

Kvalitetsarbejdet skal være ledelsesforankret

Kvalitetssikringen af uddannelserne skal være forankret i den enkelte institutions ledelsesstruktur, herunder i den øverste ledelse. Det forudsætter for det første, at ledelsen tager ansvar for, at der er udarbejdet kvalitetssikringsstrategier og -politikker, som er koblet til organisationens struktur og dens praksis med at følge op på problemer. For det andet skal ledelsen sikre sig, at den modtager den relevante ledelsesinformation, og den skal reagere på den, når det er nødvendigt.

Kvalitetsarbejdet skal være systematisk

Kvalitetsarbejdet skal på alle niveauer organiseres og udøves, så institutionen hele tiden vurderer og udvikler kvaliteten af sine aktiviteter. Dette kan fx beskrives som en kvalitetscirkel, som skaber sammenhæng mellem målsætning og planlægning, udførelse, evaluering, og tilpasning af mål og planer, som igen udføres etc.

Kvalitetsarbejdet skal være baseret på solid information og faglig vurdering

Kvalitetsarbejdet skal være baseret på solid information som fx nøgletal om karakterer, studenterfrafald, studietid og evalueringsresultater blandt studerende. Det skal danne grundlag for, at institutionen løbende stiller spørgsmål til og undersøger resultaterne af sin indsats. Det afgørende i denne sammenhæng er ikke, om institutionerne har de samme systemer eller typer af nøgletal, eller om tallene holder sig under eller over bestemte grænseværdier. Vurderingen af resultaterne må i sidste ende basere sig på en faglig afvejning af uddannelsen og konteksten, inklusive den enkelte institutions egne strategiske mål.

Interne og eksterne interessenter skal aktivt involveres i kvalitetsarbejdet

Et kendetegn ved god kvalitetssikring er, at uddannelsesinstitutionen er i løbende kontakt med sin omverden og fx løbende får input fra interessenter som aftagere og dimittender, om uddannelsen er relevant i forhold til arbejdsmarkedets og samfundets behov. Aktiv inddragelse af studerende og medarbejdere i kvalitetsarbejdet er et andet vigtigt tegn på et effektivt kvalitetssikrings-system, hvor studerende og medarbejdere oplever, at de bliver involveret, og at deres input og overvejelser om deres uddannelse og undervisningen bliver taget alvorligt.

Kvalitetsarbejdet skal understøttes af en kvalitetskultur

En stærk kvalitetskultur indebærer, at de faglige miljøer i alle deres aktiviteter stræber efter at forbedre uddannelserne og undervisningen. En stærk kvalitetskultur kommer til udtryk både i tilrettelæggelse og gennemførelse af undervisningen, ved løbende evaluering og opfølgning og i undervisningsmiljøernes løbende praktiske arbejde med at forbedre uddannelserne og undervisningen. En kvalitetskultur er derfor kendetegnet ved, at kvalitetsarbejdet er en integreret del af det daglige arbejde for studerende, undervisere og ledelser. Som modsætning hertil vil tegn på en manglende eller negativ kvalitetskultur være, at fejl eller problemer ikke undersøges eller erkendes, men derimod forsøges skjult, fx af frygt for eventuelle negative konsekvenser.

4. Hvordan finder den eksterne kvalitetssikring sted?

Metoderne for ekstern kvalitetssikring af de videregående uddannelser følger som tidligere nævnt de europæiske standarder og retningslinjer for kvalitetssikring (ESG'erne). Uanset om der er tale om institutionsakkreditering, evalueringer eller andre typer ekstern kvalitetssikring, fremgår det af ESG'erne, at metoderne skal baseres på:

1. Kriterier/krav, som fastlægges inden den eksterne kvalitetssikring finder sted, så institutionerne ved hvad de skal leve op til.
2. Selvevalueringer eller dokumentationsrapporter fra institutionerne, som fremlægger institutionernes egne data om og vurdering af kvaliteten af deres uddannelser og processer.
3. Ekstern vurdering foretaget af en ekspertgruppe, som omfatter studerende. Ekspertgruppen kommer normalt på besøg på institutionen.
4. Offentliggørelse af en rapport for at skabe gennemsigtighed.
5. Opfølgningsprocedurer, som sikrer, at der bliver iværksat forbedringer.

Nuanceret faglig vurdering foretaget af kompetente eksperter

For at der skal herske respekt om den eksterne ekspertvurdering, er det vigtigt at den varetages af de mest kompetente eksperter fra Danmark og udlandet. Samtidig skal kriterierne, organiseringen af eksperternes besøg på institutionen og processen i øvrigt være tilrettelagt, så eksperterne får råderum til at udfolde deres ekspertise og komme med deres faglige vurderinger. Kvalitetssikringsinstituttet, som organiserer processen, har ansvaret for at vejlede ekspertpanelet og sikre, at eksperterne kommer i dybden med de faglige spørgsmål, som skal belyses. Herunder er det også kvalitetssikringsinstituttets opgave at udfordre eksperterne og sikre sig, at eksperternes vurderinger er velbegrundede og baseret på fakta. Endelig er der i Danmark tradition for, at det er kvalitetssikringsinstituttets medarbejdere, som skriver rapporten.

Hvordan ved I, at kvaliteten er i orden?

En vigtig opgave for ekspertpanelet er at vurdere institutionens kvalitetssikringsprocesser og i konkrete sammenhænge at stille spørgsmålet: Hvordan ved I, at kvaliteten er i orden? For institutionens ledere og undervisere er opgaven at argumentere for og konkret vise, hvordan de holder sig ajour med kvaliteten af de uddannelser, de er ansvarlige for. Ekspertpanelet kan og vil typisk yderligere gennemføre "audit trails" for at undersøge kvaliteten på institutionen. I forbindelse med en "audit trail" identificeres institutionens evalueringspraksis ved via stikprøver at tage udgangspunkt i interessante sager, områder eller processer, hvor ekspertpanelet finder, at "der er noget at komme efter". Der kan fx ses på nøgletal for studentertilfredshed, frafald og karakterer. Ved at gå konkret ned i de udvalgte sager, spørge til opfølgning etc., får ekspertpanelet et billede af den reelle evalueringspraksis på institutionen.

4. Hvordan finder den eksterne
kvalitetssikring sted?

5. Hvordan fører den eksterne kvalitetssikring til læring?

Den eksterne kvalitetssikring indeholder som tidligere nævnt både et kontrol- og et udviklingselement.

Kontrollementet opstår, fordi der kommer en instans udefra og undersøger kvaliteten af uddannelserne eller af institutionens kvalitetsarbejde. Der kan i den sammenhæng komme uhensigtsmæssige forhold frem, som institutionen efterfølgende må forbedre. Det sker fx, hvis ekspertpanelet spørger ind til kvalitetssikringen på institutionen og finder, at institutionen bør tage bedre hånd om dette område.

Idet ekspertpanelets vurdering offentliggøres i en rapport, vil institutionen muligvis opleve ekspertpanelets vurdering af de påpegede svagheder som

kritik og kontrol. Men samtidig vil dette lede til, at der sker forandringer, bl.a. fordi institutionen har behov for at vise, at der bliver fulgt op på kritikken, og fordi der vil være krav om opfølgning. På den måde er kritikken med til at igangsætte forandring og udvikling på institutionen. Reelt kan man derfor ikke skille kontrol og udvikling fra hinanden.

Den eksterne kvalitetssikring kan samtidig tilrettelægges, så læring på institutionen og i de faglige miljøer fremmes både før, under og efter akkrediteringsprocessen. Dette kan ske på følgende måder:

Læring fremmes ved at stille meningsfulde krav til institutionerne

I ESG'erne lægges der vægt på, at der sker en faglig udfoldelse af de kriterier, som kvalitetssikringsinstituttet skal stå for i samarbejde med interessenterne, fx uddannelsesinstitutionerne, arbejdsmarkedets parter og de studerende. Det er vigtigt, at de krav, der stilles til institutionerne bliver udformet på en måde, så de er meningsfulde for institutionerne. Det er forudsætningen for, at institutionerne kan tage dem til sig, så de reelt bliver ledende for det interne kvalitetsarbejde på institutionerne.

Læring fremmes, mens institutionerne forbereder sig til den eksterne kvalitetssikring

Fasen inden akkrediteringsprocessen tager sin begyndelse er vigtig, fordi det er i det daglige arbejde, at kvaliteten af uddannelserne skal sikres og udvikles. Man kan sammenligne den eksterne kvalitetssikring med en eksamenssituation, hvor den primære læring må forventes at finde sted før eksamen. Derved bliver det også vigtigt at sikre sig, at institutionerne i god tid kender de standarder, de forventes at leve op til, og at de har tid til at iværksætte de nødvendige forbedringstiltag.

Læring fremmes, når institutionerne udarbejder selvevaluering og får besøg af eksperter

Læring kan også understøttes ved at der stilles krav om, at institutionen som led i den eksterne kvalitetssikringsproces indsender en selvevalueringsrapport, hvor den vurderer stærke og svage sider af kvalitetsarbejdet. Det sætter en systematisk evalueringsproces i gang på institutionerne som vil give muligheder for læring.

I processens næste trin, hvor eksperterne besøger institutionen, er det vigtigt, at organiseringen af besøget og processen i det hele taget er tilrettelagt på en sådan måde, at der er rum for faglig dialog, og at eksperterne får råderum til at udfolde deres ekspertise og komme med deres faglige vurderinger.

Læring fremmes, når vurderingsrapporten peger på forbedringspotentialer

Endelig kan læring fremmes ved, at den endelige rapport indeholder nuancerede begrundelser, som udfolder baggrunden for eksperternes vurderinger. Rapporten kan også indeholde anbefalinger, der peger på områder, hvor institutionen bør udvikle sit kvalitetsarbejde. Ved en akkreditering kan der også følge en konkret opfølgningsproces for de institutioner, hvis kvalitetssikringssystem ikke bliver vurderet tilfredsstillende.

Læring forudsætter, at det eksterne kvalitetsarbejde er professionelt og fagligt nuanceret

Uanset hvilken tilgang til ekstern kvalitetssikring man anvender, er det helt afgørende for at der finder læring sted, at der hersker respekt om den eksterne vurdering. Forudsætningen for denne respekt er, at hele processen styres professionelt, fra udvælgelse af uafhængige eksperter, som er de bedste på deres felt, over praktisk organisering af besøg og dokumentationsindsamling til udarbejdelse af rapporter, som er præcise, velformulerede, velbegrundede og tilstrækkeligt nuancerede.

6. Hvordan bidrager ekstern kvalitetssikring i praksis til uddannelseskvalitet?

I de foregående kapitler har vi set på metoder til og principper for ekstern kvalitetssikring af videregående uddannelser, ligesom vi har skitseret en række kendetegn for det gode interne kvalitetsarbejde på uddannelsesinstitutioner. Men hvad kan institutionsakkreditering i praksis bidrage med i forhold til at sikre uddannelsernes kvalitet. Nedenfor gives eksempler på hvad institutionsakkreditering kan give svar på.

Har institutionen systemer til at fange eventuelle problemer i undervisningen?

Et af de centrale spørgsmål i en institutionsakkreditering er, hvor effektivt det interne kvalitetsarbejde på institutionen reelt er tilrettelagt på tværs af mange vidt forskellige uddannelsesområder. På den ene side vil et godt kvalitetsarbejde være kendetegnet ved, at det varetages af engagerede undervisere, som løbende selv følger med i og følger op på kvaliteten af undervisningen både individuelt, i teams og i samarbejde med ledelsen. På den anden side er det også væsentligt, at ledelsen har viden om eventuelle problemer, og at den handler, hvis de lokale miljøer ikke selv har løst problemerne eller har behov for støtte til det.

Den eksterne kvalitetssikring vil derfor ofte interessere sig for balancen mellem det centrale og det decentrale niveau i organisationen, og for hvordan denne balance udøves i praksis. Det kan fx belyses gennem institutions kvalitetspolitik, nøgletal, interviews med interne interessenter og ved at undersøge konkrete eksempler på kvalitetsarbejdet, som det udfoldes i praksis.

Understøtter institutionens kvalitetsarbejde, at uddannelserne er relevante for arbejdsmarkedet?

Et andet centralt spørgsmål i en institutionsakkreditering er, hvordan institutionen sikrer, at dens uddannelser er relevante i forhold til samfundet og arbejdsmarkedet. Modtager og bruger institutionen og uddannelsesledelsen løbende information om, hvordan deres dimittender klarer sig på arbejdsmarkedet? Er uddannelsen i dialog med virksomheder, offentlige institutioner og dimittenderne om, hvilken type jobs dimittenderne finder, og hvilke kompetencer fra uddannelsen, de gør brug af? Og hvordan bruger uddannelsesinstitutionen denne dialog til at gøre uddannelserne bedre?

Et relevant spørgsmål i en institutionsakkreditering kan også være om institutionen har en politik for, hvor ofte studieordninger skal revideres, og om der i praksis er systemer til at fange behovet for at ændre studieordninger og uddannelser, hvor der ikke er sket forandringer i en årrække. Her kan man fx se på om institutionen selv har en efterlevet politik om at tage eksperter ind udefra til at vurdere relevansen af deres uddannelser og give et eksternt perspektiv.

Ved at vurdere institutionens systematik i kvalitetsarbejdet og udpege stærke og svage sider kan akkreditering bidrage til, at ledelsen tager ansvar for at sikre og udvikle de udbudte uddannelsers relevans i forhold til samfundet og arbejdsmarkedet.

Har institutionen systemer til at reducere frafald på uddannelserne?

En institutionsakkreditering kan undersøge, om uddannelsesinstitutionen løbende har fokus på frafaldsproblemer på dens uddannelser. Er der fx formuleret konkrete mål for minimering af frafald, og undersøges det løbende og systematisk, om målene nås bl.a. ved inddragelse af relevante nøgletal? Og nok så vigtigt: Er der en kultur, hvor man centralt og på de enkelte uddannelser tager ansvar for at følge op med nye initiativer, hvis et højt frafald og analyser af problemet peger på et behov for det?

Akkrediteringen kan også ved hjælp af specifikke analyser og "audit trails" give indblik i, om institutionens kvalitetsarbejde er tilrettelagt sådan, at institutionens ledelse og ansvarlige i praksis er velinformede om konkrete frafaldsproblemer og kan følge op. Akkrediteringen vurderer på den måde, om institutionens kvalitetsarbejde er så effektivt, at man kan have tillid til, at problemer opfanges, og at der følges op på rette niveau.

Bilag: Begreber

	AUDITERING	INSTITUTIONS- AKKREDITERING	UDDANNELSES- AKKREDITERING	EVALUERING
PRIMÆRE FORMÅL	Kvalitetsudvikling. Kvalitetssikring. Kapacitetsopbygning.	Kvalitetssikring. Udvikling.	Kvalitetssikring.	Kvalitetsudvikling. Kvalitetssikring. Afdækning af generelle dynamikker og sammenhænge.
ANVENDES TYPISK I FORHOLD TIL	Institutioner, fakulteter eller tilsvarende.	Institutioner.	Uddannelser, både nye og eksisterende.	Uddannelser, fagområder eller tværgående problemstillinger.
FOKUS	Vurdering af kvalitetsarbejdet på institutionens egne præmisser.	Vurdering af kvalitetsarbejdet ud fra foruddefinerede standarder.	Vurdering af i hvilket omfang foruddefinerede standarder opfyldes.	Systematisk analyse skræddersyet efter behov/ problemstilling.
TYPEN AF KONKLUSION	Vurdering suppleret med anbefalinger om opfølgning og/eller udvikling.	Vurdering med anbefalinger samt afgørelse, fx positiv, betinget positiv eller afslag.	Vurdering med afgørelse, fx positiv, betinget positiv eller afslag.	Vurderinger baseret på analyse af data og ofte med anbefalinger.
VURDERINGS-GRUNDLAG	Institutionens egne mål, indsatser og resultater.	Institutionens egne mål, indsatser og resultater vurderet ud fra fastsatte standarder.	Uddannelserne vurderes ud fra eksternt fastsatte standarder.	Evalueringsspørgsmål/ hypoteser som skræddersyes ud fra evalueringens formål.
	METODE			
SELV-EVALUERING	Beskriver og analyserer stærke og svage sider i arbejdet med at realisere egne målsætninger.	Beskriver og analyserer opfyldelsen af foruddefinerede standarder og egne mål suppleret med dokumentation for målopfyldelse.	Dokumenterer om uddannelsen eller institutionen lever op til foruddefinerede standarder.	Deltagende institutioner beskriver og analyserer evt. stærke og svage sider i forhold til problemstillingen.
EKSPERT-PANELETS SAMMEN-SÆTNING	Personer fra videregående uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv, der har erfaring med ledelse og kvalitetssikring samt studerende.	Personer fra videregående uddannelsesinstitutioner og erhvervsliv, der har erfaring med ledelse og kvalitetssikring samt studerende.	Undervisere, aftagere og studerende med kendskab til uddannelsens fagområde.	Afhænger af genstanden, og vil typisk involvere forskere, ledere, undervisere, aftagere og studerende med kendskab til evalueringens genstandsområde.
BESØG PÅ UDDANNELSEN	Dialog med ledelse, undervisere og studerende.	Dialog med ledelse, undervisere og studerende.	Dialog med ledelse, undervisere og studerende.	Dialog på case-uddannelser med udvalgte nøgleaktører alt efter problemstilling.
AFRAPPORTERING	Vurderinger og anbefalinger til evt. opfølgning.	Vurdering af i hvilket omfang der leves op til standarderne.	Vurdering af i hvilket omfang der leves op til standarderne.	Vurdering af sammenhænge, dynamikker, gode praksisser, styrker og svagheder mv. samt anbefalinger til opfølgning.

ACE Denmark

Stuðiestræde 5

DK-1455 København K

Telefon: + 45 3392 6900

acedenmark@acedenmark.dk

www.acedenmark.dk

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.

DK-2100 København Ø

Telefon + 45 3555 0101

eva@eva.dk

www.eva.dk

ACE Denmark

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Kandidatuddannelse i Sociale Interventionsstudier

Kandidatuddannelsen i Sociale Interventionsstudier responderer på et markant samfundsmæssigt behov for universitetsuddannede kandidater med et tværfagligt helhedsperspektiv på planlægning, gennemførsel og evaluering af sociale interventioner. Sociale og tværprofessionelle interventioner bliver i stigende grad et svar på en række af velfærdssamfundets udfordringer: udsatte børn og unge, uddannelses- og beskæftigelsesindsatser, boligsocialt og kriminalpræventivt arbejde, social og sundhedsmæssig ulighed mm. Uddannelsen retter sig mod den konkrete håndtering af de udfordringer, der viser sig i menneskers sammensatte hverdagsliv i samspil med de institutionelle sammenhænge, brugere og professionelle indgår i.

Begrebet intervention kommer af 'interventio', som betyder mellemkomst. I socialpsykologisk, pædagogisk, sundhedsfremmende og socialt arbejde omfatter det et bredt spektrum af foranstaltninger. Social intervention omfatter både planlægning af indsatsen og løbende involvering af borgere/brugeres perspektiver, muligheder og sociale virkelighed. Termen sociale interventionsstudier sætter særligt fokus på interventioner, der udfolder sig i interaktion mellem forskellige aktører i sammenflettede sociale, kulturelle, politiske, økonomiske og juridiske kontekster, idet de sociale interventioner realiseres i samspil mellem indsatser, programmer og politikker.

Kandidaterne fra uddannelsen tilegner sig de akademiske og metodiske forudsætninger for at kunne planlægge, gennemføre, dokumentere og evaluere sociale interventionsprocesser. Det indbefatter viden om institutionelle betingelsers betydning for sociale indsatser, tværprofessionelle kompetencer og indsigt i forskellige faglige bidrag. Det omfatter desuden kompetencer til reel inddragelse af de grupper, som problemløsningen skal gavne. Kandidaterne vil kunne fungere som ledere, rådgivere, analytikere, planlæggere, udviklingsmedarbejdere, koordinatore, undervisere og konsulenter og kan arbejde professionelt med social intervention, problemløsning og innovation. Det gælder bl.a. i kommuner og regioner, staten, dele af den private sektor, de faglige organisationer og civilsamfundets organiseringer. Hertil kommer professionshøjskolerne, hvor der i stigende grad lægges vægt på undervisning i tværprofessionel problemløsning og social intervention.

Kandidatuddannelsen i Sociale Interventionsstudier adskiller sig fra beslægtede uddannelser ved at forbinde en pædagogisk, psykologisk og socialfaglig viden om brugerperspektiver, professionsperspektiver og de tværfaglige samarbejdsprocesser indhold, med en samfundsfaglig viden om ledelsesmæssige, institutionelle og forvaltningsretslige betingelser og muligheder for problemløsning. Samtidigt har uddannelsen en unik praksisorientering med fokus på konkrete former for intervention.

Adgangsforudsætningen for optagelse på kandidatuddannelsen er en bachelorgrad fra Roskilde Universitet eller et andet universitet – eller en relevant professionsbacheloruddannelse inden for f.eks. det pædagogiske eller socialfaglige område, som denne uddannelse oplagt vil lægge sig i forlængelse af.

Kandidater fra uddannelsen vil både besidde en teoretisk og forskningsbaseret viden og en række praksisrettede færdigheder og kompetencer:

<p>Teoretisk og Forskningsbaseret viden</p> <ul style="list-style-type: none"> • Forebyggende og udviklingsstøttende interventionsmodeller og -metoder i et teoretisk og begrebshistorisk perspektiv • Socialpsykologiske processer og problemstillinger i hverdagslivet og dets sociale læreprocesser • Bruger/borgerinddragelse i problemløsning og social intervention • Tværprofessionelt, tværfagligt og tværsektorielt samarbejde om komplicerede sagsforløb og interventioner • Samfundsmæssige, sociale og kulturelle betingelser for social intervention. • Juridiske, forvaltningsmæssige og økonomiske betingelser for tværsektorielle og tværprofessionelle indsatser. • Projektstyring, samarbejde, magt og konflikt, som betingelser og rammer for intervention og forandring • Virkninger af interventioner, herunder evidensbaserede metoder, effekt, evaluering og dokumentation • Projektfinansiering, -budgettering og fundraising 	<p>Færdigheder & Kompetencer</p> <ul style="list-style-type: none"> • Udvikling af bæredygtige, tværfaglige og brugerinddragende løsninger på menneskelige og sociale problemer • Undersøgelse, planlægning, styring, og evaluering af sociale og tværprofessionelle interventionsprocesser • Håndtering af komplicerede tværfaglige sagsforløb • Etablering af samarbejde mellem administratorer og fagprofessionelle samt med ledere, medarbejdere og brugere • Navigation i konfliktfyldte felter gennem projektledelse og netværksdannelse • Etablering af samarbejde med virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder som organisatorisk ramme for social intervention. • Anvendelse af forskningsbaseret viden til planlægning og gennemførelse af interventioner • Planlægning og gennemførelse af evaluering, monitorering og dokumentation herunder benyttelse af spørgeskema og registerbaserede undersøgelser samt kvalitative undersøgelser • Beherskelse af metoder til organisationsudvikling samt produktivitets- og kvalitetsfremme
---	---

Uddannelsens tilrettelæggelse

Det teoretiske og forskningsbaserede grundlag for kandidatuddannelsen etableres gennem et tæt samspil med refleksioner over og praktiske erfaringer med interventions- og innovationsmetoder. Kandidatuddannelsen befinder sig således i et skæringspunkt mellem høje akademiske standarder og dynamiske beskæftigelsesrettede kvalifikationer til udvikling af langsigtede og robuste løsninger og indsatser i mødet mellem institutioner og borgernes hverdagsliv.

Uddannelsen har RUC's problemorienterede, deltagerstyrede projektarbejde som sin centrale arbejds metode. Herigennem udvikler de studerende de fagligt forankrede kompetencer, der er afgørende for at kunne arbejde professionelt med intervention i et tværfagligt og bæredygtigt perspektiv, med særlig vægt på projektstyring og -ledelse. Studieformen kombinerer projektarbejdet med teoretiske kurser, praksisrettede kurser og metodekurser. I studiets praksisrettede kurser vil eksperter i forskellige praktiske aspekter af social intervention blive medinddraget som undervisere. Uddannelsen sikrer desuden de studerende mulighed for at gennemføre et praktikforløb, med deltagelse i praktikstedets opgaveløsning og observation og analyse af praksis som led i studiearbejdet. Praktikken medvirker til, at det praktiske handlingsberedskab udvikles allerede i uddannelsesforløbet. Kandidatuddannelsen giver mulighed for en personlig feedback på læringsforløb og karriereplaner via studenterudviklingssamtaler. Udgangspunktet for samtalerne er porteføljer, som de studerende udarbejder gennem kandidatforløbet. Uddannelsens struktur og indhold er vist nedenfor:

Modul 1: Paradigmer og kontekst

Formålet med modul 1 er, at de studerende kan tilegne sig viden om definitioner og traditioner inden for social intervention samt psykologisk, læringsteoretisk og socialvidenskabelig viden om de sociale og samfundsmæssige sammenhænge, der interverneres i. De studerende sikres forståelse for de problematikker, som interventioner adresserer, og sættes i stand til at sammenfatte og reflektere over baggrunde og kontekster for sociale interventioner i brugernes hverdagsliv. De studerende skal kritisk kunne analysere sociale kontekster med afsæt i forskellige teoretiske, empiriske og metodologiske perspektiver og kunne reflektere deres implikationer for forståelser af og tilgange til hverdagsliv, professionelt samarbejde og interventionsindsatser.

Teorikurser

Psykologiske, læringsteoretiske og samfundsvideenskabelige paradigmer til forståelse af interventionsbegrebet og baggrunde for social intervention

Socialpsykologiske processer, sociale læreprocesser og sociale problemstillinger i hverdagslivet

Konteksters, problemtypers og specifikke sociale interventioners betydning for borgerne

Praksisorienterede kurser

Samfundsmæssige, sociale og kulturelle betingelser for social intervention

Juridiske, forvaltningsmæssige og aftalemæssige rammer for social intervention

Metodekurser

Kvalitative metoder samt register- og spørgeskemabaserede metoder til belysning af sociale problemer og behov for social intervention

Modul 2: Processer og design

Formålet med modul 2 er at etablere viden om social intervention som forskellige metodologier, processer og praksisser, og om hvordan social intervention udfolder sig i interaktion mellem forskellige aktører i forskellige kontekster. Igennem studiearbejdet skal de studerende tilegne sig viden og indsigt i, hvordan man kan facilitere tværgående samarbejde og brugerinvolvering i interventionsfeltet. Fokus er på kritisk reflekterende analyse af forebyggende og udviklingsunderstøttende metoder og metodologiske tilgange. De studerende arbejder teoretisk og praktisk med at planlægge og undersøge, hvordan brugere, borgere og professionelle kan positioneres forskelligt i sociale interventioner og med de konsekvenser dette medfører. Der er fokus på, hvordan man kan forbinde forskellige professioners vidensformer og handlingsperspektiver og tilrettelægge interventioner, der tager højde for, at disse rammesættes af forvaltningssystemer, regelgrundlag og organisationskultur. I modulets arbejde skal de studerende desuden tilegne sig viden om processtyring, samarbejde, magt og konflikt i sociale interventioner.

Teorikurser

Pædagogiske, læringsteoretiske og socialvidenskabelige forståelser af samarbejde, konflikt og forhandling

Pædagogiske, psykologiske og socialvidenskabelige paradigmer for interventionsdesign

Betydningen af forskellige interesseperspektiver: På tværs af professioner, administrative ressortområder og sektorer

Praksisorienterede kurser

Tværfagligt samarbejde: Arbejdsmetoder og udfordringer i forebyggelse og løsning af komplicerede socialpsykologiske og pædagogiske problemstillinger og sagsforløb

Projektstyring og projektledelse
Projektfinansiering, fundraising og projektansøgning
Netværkssamarbejde og partnerskaber

Metodekurser

Deltagerinvolverende metoder i forskning

Deltagerinvolverende metoder i social intervention

Modul 3: Virkning og dokumentation

De studerende skal tilegne sig teoretisk og empirisk viden om, hvorledes social innovation - indsatser, systemer og politikker – virker og får betydning i menneskers hverdagsliv, samt viden om, hvilke betydninger interesser, konflikter og magt kan have for udfaldet af sociale interventioner. Der arbejdes med forskellige vidensparadigmer indenfor dokumentation, monitorering og evaluering og med de praktiske implikationer af at anvende disse. Samtidigt er dette modul et specialiseringsmodul, hvor de studerende gennem valgkurser har mulighed for at tone uddannelsen i særlige retninger.

Modulet anvender en case-baseret tilgang hvor undervisning og projektstudier tilrettelægges som et fælles studie af en specifik lokalitet. Projektet kan afrapporteres i en relevant, eksperimenterende form.

Teorikurser

Pædagogiske, psykologiske og socialvidenskabelige forståelser af sociale interventioner og deres virkninger

Betydningen af social intervention ud fra forskellige deltagerperspektiver

Kritisk belysning af videns- og praksisregimer i social intervention

Valgkurser

Valgfri specialisering mht. social intervention og interventionsdesign i forskellige kontekster i forhold til forskellige brugergrupper og problemstillinger

Metodekurser

Forsknings- og evidensbaseret af social intervention

Dokumentation, monitorering og evaluering

Produktivitets- og kvalitetsfremmende organisationsudvikling

4. Modul: Specialisering i Social Intervention

Studiets specialisering har afsæt i eller involverer direkte konkrete forandringsprocesser, evt. indenfor et specialiseringsfelt.

Specialekurser

Specialeunderstøttende kursus/ kollektiv vejledning i klynger.

Workshoparbejde, hvor de studerende forpligtes på at fremlægge deres arbejde og kvalificere gennem fælles refleksion

Bilag 1: Sammenligning mellem Sociale Interventionsstudier og beslægtede uddannelser.

Ved etablering af nye videregående uddannelser kræves det, at den uddannelsesinstitution, som planlægger at udbyde uddannelsen, dokumenterer 1) at der er et samfundsmæssigt og beskæftigelsesmæssigt behov for uddannelsen 2) at det samfundsmæssige behov ikke dækkes fyldestgørende af andre videregående uddannelser. Det skal bl.a. gøres gennem aftagerundersøgelser.

Nærværende dokument giver et overblik over det uddannelsesområde, som den nye kandidatuddannelse i Social Interventionsstudier indskrives i¹. På den baggrund etableres et overblik over hvilke uddannelser, det er relevant at sammenligne uddannelsen med. Samtidig fremlægges beskæftigelsestillene og deres betydning vurderes.

Kandidatuddannelsen i Sociale Interventionsstudier karakteriseres ved at forbinde a) en pædagogisk, psykologisk og socialfaglig om interventionsparadigmer, -kontekster og -processer samt om dokumentation og design af interventioner med b) en samfundsvidenskabelig tilgang til ledelsesmæssige, juridiske og forvaltningsmæssige betingelser. Uddannelsen tilbyder desuden en tværfaglig tilgang, som forbinder indsigt i brugernes situation og perspektiver, i de professionelles specialiserede kompetencer og handlemuligheder samt i tværprofessionelle og sektoroverskridende løsninger. Dermed inddrager uddannelsen elementer fra en række monofaglige discipliner som f.eks. psykologi, pædagogik og sociologi, men overskrider samtidig deres monofaglige fokus.

Andre klassiske discipliner som f.eks. statskundskab eller forvaltning, der udbydes ved Aarhus, København og Roskilde Universitet, er i berøring med det uddannelsesfelt, som Sociale Interventionsstudier indskrives i. De er forankret i økonomi, politologi og sociologi, men inddrager ikke pædagogiske og psykologiske perspektiver i uddannelsen. De er derfor heller ikke direkte sammenlignelige med den nye uddannelse ved Roskilde Universitet. Tilsvarende er en række pædagogiske og psykologiske uddannelser udelukkende forankret inden for egne fagtraditioner.

Sociale Interventionsstudier er bl.a. udviklet for at imødegå den kritik, der har været rejst af de eksisterende videregående uddannelser for at have et for entydigt fagligt fokus på enten socialt indhold eller institutionelle betingelser. Det manglende samspil mellem på den ene side opgavevaretagelsens faglige indhold og på den anden side indsigt i de forvaltningsmæssige, juridiske og ledelsesmæssige rammer er blevet påpeget og kritiseret både i forskningen og i praksis. I kandidatuddannelsen Sociale Interventionsstudier er det netop sigtet at gå på tværs af disse områder.

Et andet væsentligt kendetegn ved Sociale Interventionsstudier er en eksplicit praksisforankring og anvendelsesorientering. De metodologiske og metodeudviklende aspekter af uddannelsen er centrale på uddannelsen, både i forhold til praktikmodulet og i de løbende kurser i metoder til projektudvikling og inddragelse af brugeres og professionelles perspektiver. Udviklingen af kompetencer indenfor deltagerorienterede interventionsprocesser og forskningsmetoder er et væsentligt fokuspunkt i uddannelsen.

¹ Overblikket over uddannelsesområdet og beskrivelserne af de konkrete uddannelser er baseret på uddannelsernes egne fremstillinger på de respektive universiteters hjemmesider. Sammenligningen tager udgangspunkt i kandidatuddannelser på danske universiteter.

Beskæftigelsestal

For at vurdere behovet for kandidater i Sociale Interventionsstudier er det væsentligt at have indsigt i ansættelsesmulighederne i praksis. Dette kan man til dels få gennem indblik i beskæftigelsesgraden af nyuddannede fra beslægtede uddannelser. De uddannelser, som tilnærmelsesvist er sammenlignelige med kandidatuddannelsen i Social Intervention, går på tværs af det humanistiske og det samfundsvidenskabelige felt – to områder, der statistisk opgøres hver for sig – og hvor de samfundsvidenskabelige uddannelser generelt set har en lavere ledighedsgrad end de humanistiske. Vi har udvalgt i alt fem uddannelser til sammenligning. Udgangspunktet for udvælgelsen har været grundige undersøgelser af en lang række af eksisterende kandidatuddannelser (se skema i slutningen af dokumentet).

Når vi ser på henholdsvis det humanistiske og samfundsvidenskabelige område, har der de sidste 4 år været tale om et generelt fald i beskæftigelsesgraden blandt nyuddannede kandidater fra 91% i 2007 til 84% i 2010². Ser vi alene på de humanistiske uddannelser har der været et fald fra 85 % til 76 % fra 2007 til 2010. For de samfundsvidenskabelige kandidater har der været et fald fra 93 % til 86 % i samme periode. Der refereres nedenfor til de seneste beskæftigelsestal for de uddannelser, der sammenlignes med, dvs. tallene fra 2010.

Sammenlignelige uddannelser

Pædagogisk Psykologi og Pædagogisk Antropologi, Aarhus Universitet

Begge disse uddannelser appellerer ligesom Sociale Interventionsstudier til professionsbachelorere, og dermed til studerende med praksiskendskab. Pædagogisk Psykologi har fokus på menneskers lærings- og tilblivelsesprocesser – og Pædagogisk Antropologi på hverdagslivet i og udenfor institutioner. Begge uddannelser sigter mod nogle af de samme jobfunktioner som Sociale Interventionsstudier, men de har langt mindre fokus på strukturelle betingelser og giver dermed ikke den samme viden og kompetence i relation til organisation, forvaltning og lovgivning som Sociale Interventionsstudier. Det er værd at hæfte sig ved, at begge uddannelser sammenlignet med andre humanistiske uddannelser har en bemærkelsesværdig høj beskæftigelsesandel blandt nyuddannede 83% for Pædagogisk Antropologi og 90 % for Pædagogisk Psykologi, en andel der har været stigende i perioden 2007 – 2010 – hvor beskæftigelsesandelen blandt nyuddannede er faldet på stort set alle andre områder. Dette synes at pege på et stigende behov for kandidater til varetagelse af disse jobfunktioner.

Socialt Arbejde, Ålborg Universitet

Denne uddannelse beskæftiger sig med forhold, der vedrører socialt arbejde bredt set. Erhvervssigtet er konsulent- og uddannelsesstillinger i relation til socialt arbejde i den offentlige, private og frivillige sektor - med særlig fokus på brugerinddragelse og kvalitetsudvikling. Beskæftigelsesandelen blandt nyuddannede er på 79% - en andel der ligger over gennemsnittet for de humanistiske uddannelser. Denne uddannelse har hverken eksplicit fokus på de forvaltningsmæssige og lovgivningsmæssige betingelser eller på psykologisk og pædagogisk viden.

² http://www.ubst.dk/uddannelse-og-forskning/statistik/nyuddannedes-beskeftigelse/copy_of_Kandidat/kandidat-oversigt

Kombinationsuddannelser, Roskilde Universitet

Med en kombinationsuddannelse mellem socialvidenskab og enten psykologi eller pædagogik vil man kunne opnå elementer af den samme tværfaglighed, som kan etableres gennem Sociale Interventionsstudier – men på et betydeligt mere alment akademisk niveau. Man vil bl.a. savne de praksisrettede kurser i eksempelvis interventionsmetoder, forvaltningsret og tværfagligt samarbejde. Disse kombinationsuddannelser vil således ikke indebære den samme direkte erhvervs- og praksisrettethed, som Sociale Interventionsstudier har. Beskæftigelsesgrader for nyuddannede ligger på hhv. 72 %, 74 % og 70 %.

Socialt Entreprenørskab og Management, Roskilde Universitet.

Sigtet med denne nye 2-årige kandidatuddannelse er at skabe ledere af iværksætteri i relation til sociale, finansielle, demografiske og klimatiske udfordringer i forhold til traditionelle velfærdssystemer nationalt og internationalt – især gennem nytænkning på tværs af den offentlige, private og civilsamfundsmæssige sektor. Socialt Entreprenørskab og Management har udpræget fokus på iværksættelse af nye virksomheder indenfor tredje sektor og disses relationer til velfærdsstaten. Sociale interventionsstudier fokuserer til forskel herfra eksplicit på den konkrete praksis i det eksisterende sociale, pædagogiske og psykologiske arbejde i offentlige og private samarbejder. Psykologiske og pædagogiske foki er ikke centrale i Socialt Entreprenørskab og Management. Uddannelsen udbydes kun på engelsk, hvilket må formodes at frasortere en del af de studerende (f.eks. nogle professionsbachelorere), der vil være en vigtig målgruppe for Sociale Interventionsstudier. Der eksisterer endnu ikke beskæftigelsestal i forhold til denne uddannelse.

Opsamlende må man konkludere, at Sociale Interventionsstudier udmærker sig med en særlig profil på tværs af humanistisk og samfundsvidenskabelig videnskab. Uddannelsens grundlæggende praksisforankring er et tilsvarende særkende, som sikrer en umiddelbar erhvervsrettethed. Det er væsentligt at bemærke, at en række af de uddannelser, som minder mest om Sociale Interventionsstudier har et højere beskæftigelsestal end de øvrige humanistiske uddannelser. Nogle af disse har endog været stigende i en periode, som i øvrigt har været karakteriseret ved et generelt fald i beskæftigelsen på tværs af alle uddannelsesområder.

Iværksættelse af institutternes arbejde med strategi for uddannelser m.h.p. tilvejebringelse af en masterplan for uddannelser ved RUC

Formål

RUC's strategi 2015 indeholder en række visioner for udviklingen af uddannelserne. Det tværfaglige, projektbaserede og problemorienterede gruppearbejde skal videreføres, ligesom der skal bygges videre på det gradvis kvalificerede studievalg og kombinationsstrukturen. Kombinationsuddannelserne er blevet udvidet med fagintegrerede, tværfaglige kandidatuddannelser på baggrund af arbejdet i kandidatuddannelsesgruppe 1 og 2. Udvikling af studiemiljøet har en meget central plads i strategien. For at udmønte strategiens visioner er det besluttet, at der skal iværksættes et arbejde på institutterne, der skal konkretisere udviklingsønskerne på uddannelsesområdet. Dette arbejde skal resultere i en handlingsplan/masterplan, som kan være retningsgivende for den konkrete udvikling af RUC's bacheloruddannelser, kandidatuddannelser, diplom- og masteruddannelser, herunder også fungere som ramme for godkendelse af nye uddannelsesinitiativer. Der vil blive foretaget en årlig opfølgning af masterplanen i forbindelse med afrapportering af RUC's udviklingskontrakt.

Kommissorium

Institutterne skal på uddannelsesområdet positionere sig i universitetslandskabet regionalt, nationalt og internationalt med en tidshorisont på 5-10 år.

Med udgangspunkt i RUC's strategi 2015 og instituttets strategiplan og med afsæt i instituttets eksisterende forsknings- og ressourcemæssige grundlag for uddannelsesudbuddet skal instituttet bidrage til RUC's kommende masterplan for uddannelser. Økonomisk bæredygtighed og administrativ forenkling skal være en ledetråd for udviklingsarbejdet.

Instituttet skal foretage en kritisk gennemgang af det eksisterende uddannelsesudbud, og småfagene skal være et særligt opmærksomhedsfelt. På det grundlag skal der opstilles en realistisk vision for instituttets uddannelsesportefølje om 5-10 år.

Institutterne skal indhente bidrag til uddannelsesvisionerne fra bacheloruddannelserne via bachelorstudienævnene, ligesom det forudsættes, at fagstudienævnene inddrages. Bachelorstudienævnene kan også på eget initiativ bidrage med indspil til institutternes tilbagemeldinger.

Instituttet skal tage stilling til følgende:

Uddannelsesportfolio:

- Hvilke bacheloruddannelser udbydes i fremtiden, og hvor er de forankret om 5-10 år?
- Hvilke kombinationsfag udbydes i fremtiden, og hvor er de forankret?
- Hvilke kandidatuddannelser udbydes i fremtiden, og hvor er de forankret?
- Hvilke deltidsuddannelser (diplom/master) udbydes i fremtiden, og hvor er de forankret?
- Beskriv instituttets uddannelsesmæssige profil i relation til de øvrige fagområder
- Hvordan bidrager instituttet til at sikre et sammenhængende uddannelsessystem, og hvordan sikres fleksibilitet i uddannelserne i forhold til politiske ønsker?
- I hvilken udstrækning er de uddannelser, der udbydes, internationale uddannelser? Dvs. uddannelser med et internationalt indhold eller uddannelser med internationalt potentiale.

- I hvilken udstrækning udbydes uddannelserne i samarbejde med udenlandske universiteter enten her eller i udlandet?

Studerende:

- Hvilken volumen har instituttet om 5-10 år på studentersiden?
- Hvordan er studentersegmentet sammensat (danske/internationale studerende, antal bachelor- og antal kandidatstuderende, antal studerende på deltidsuddannelserne)?
- Hvordan er studentersegmentet fordelt på fag/uddannelser?
- Hvordan sikres rekrutteringen (nationalt og internationalt) til uddannelserne?
- Hvordan bidrager instituttet til et levende og kreativt studiemiljø?

Kvalitetssikring og sammenhæng:

- Hvordan sikrer instituttet kvalitet og relevans i uddannelsesporteføljen?
- Hvordan sikrer instituttet en optimal forskningsbaseret af uddannelsesaktiviteterne?
- Hvordan bidrager instituttet til at sikre et sammenhængende uddannelsessystem, herunder hvordan sikres fleksibilitet i uddannelserne i forhold til politiske ønsker?
- Har instituttets fremtidsplaner konsekvenser for instituttets stillingsprofil, herunder overvejes aldersfordeling blandt forskerne og generationsskifte?

Organisering:

- Har RUC den mest optimale organisation for styring af kandidatuddannelserne og deltidsuddannelserne?

RUC's uddannelsesportefølje skal udgøre et *bredt udbud* af uddannelser inden for RUC's hovedområder: Hum, Sam, HumTek og Nat. Hovedområdefeltet ligger ikke fast, og refleksioner over antal hovedområder på RUC må gerne indgå i institutternes overvejelser.

Institutterne anmodes om en tilbagemelding med svar på ovennævnte spørgsmål, og for at undgå at det er rene institutinteresser, der afspejler sig i institutternes svarskrivelser, og at der også perspektiveres uddannelsesinitiativ på tværs af institutterne, vil der blive afholdt et koordinerende midtvejsseminar i starten af april 2013.

Procesplan

December 2012	Rektoratet fastsætter retningslinjer for institutternes arbejde med tilvejebringelse af en masterplan for uddannelser og iværksætter processen
Januar-marts 2013	Institutterne drøfter og udarbejder en udviklingsplan
Primo april 2013	Midtvejsseminar
April 2013	Videre drøftelse på institutniveau m.h.p. koordinering og aflevering af en ny version via UI til rektoratet inden udgangen af april
Maj	UL – drøftelse af de forskellige institutforslag

Juni 2013	Udarbejdelse af udkast til masterplan på baggrund af indspil fra institutter og drøftelser i UL
August/sept. 2013	Behandling af udkast til masterplan i UDDU og AR
September 2013	Mulighed for at tilrette masterplanen, der færdiggøres af rektoratet
Oktober 2013	Udkast til masterplan forelægges bestyrelsen til godkendelse

Institutternes første indspil bedes fremsendt til UI inden udgangen af marts 2013 med henblik på forberedelse af midtvejsseminaret i april.

Venlig hilsen
Ib og Hanne

gå.
